

До Спеціалізованої вченої ради
К 26.503.01 у Науково-дослідному
інституті публічного права
03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, доцента Бондаря
Олександра Григоровича на дисертацію Гарбуз Тетяни Олександрівни
на тему «Організаційно-правові засади охорони прав на об'єкти
промислової власності», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право

Обсяг – 208 с.

Актуальність теми дисертації. Обрана дисертанткою тема дослідження є дійсно актуальною і торкається досить широкого кола питань адміністративного права. Насущність такої наукової розвідки зумовлена насамперед необхідністю належного правового урегулювання функціонування ефективної системи правової охорони промислової власності в Україні. У цьому контексті варто зазначити, що у Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, розробленій на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та схваленій Постановою Верховної Ради України від 14 квітня 2016 р. № 1099-VIII, забезпечення ефективного захисту прав інтелектуальної власності унормовано серед основних завдань Уряду.

Разом з тим, як доволі слушно наголошує сама здобувачка, аналіз стану охорони прав об'єктів промислової власності свідчить про відсутність цілісного, узгодженого адміністративно-правового механізму її охорони (с. 5 дисертації). Очевидно, що такий стан справ гостро детермінує необхідність у теоретичних розробках, присвячених питанням оптимізації цього механізму.

На цей час комплексного дослідження окресленої тематики в науці адміністративного права України проведено не було, а ті наукові пошуки, аналіз яких, зокрема, наводить дисертантка, лише частково торкаються досліджуваної проблематики. У зв'язку з цим актуальність теми дисертаційного дослідження Гарбуз Т. О. є цілком обґрунтованою.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Тема дослідження відповідає основним положенням Програми розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні на 2009–2014 роки, затвердженої рішенням Колегії Державного департаменту інтелектуальної власності (протокол № 14 від 14 грудня 2009 р.), Рекомендаціям Парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» від 27 червня 2007 р., Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, а також Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 червня 2016 р. № 402-р.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень і висновків. Робота ґрунтується на результатах аналізу значної кількості законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, статистичної інформації та узагальнення практичної діяльності органів публічної влади у сфері охорони прав на об'єкти промислової власності, наукових досліджень з проблем адміністративного, цивільного, господарського права.

За мету при написанні дисертації Гарбуз Т. О. поставила здійснення аналізу теоретичних і практичних аспектів правового регулювання охорони

прав на об'єкти промислової власності на основі досягнень науки адміністративного права, чинного законодавства України, а також узагальнень практики його застосування.

Задля реалізації визначеної мети було сформульовано такі задачі: проаналізувати правові аспекти виникнення та створення державної системи охорони прав на об'єкти промислової власності в Україні й виокремити періоди цього процесу; з метою з'ясування охорони прав на об'єкти промислової власності здійснити їх правову класифікацію; окреслити особливості адміністративно-правової охорони прав на об'єкти промислової власності та на цій підставі визначити шляхи вдосконалення адміністративно-деліктного законодавства; проаналізувати принципи, мету, завдання та функції державного управління промисловою власністю; здійснити аналіз сучасного стану системи органів державного управління промисловою власністю та запропонувати шляхи вдосконалення їх діяльності; розкрити форми й методи державного управління промисловою власністю; окреслити напрями вдосконалення правової охорони об'єктів промислової власності як гарантію забезпечення суб'єктивних прав власників об'єктів промислової власності; сформулювати конкретні пропозиції та рекомендації вдосконалення організаційно-правових засад охорони прав на об'єкти промислової власності.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані дисертанткою, загалом є досить аргументованими та переконливими. При їх доведенні та обґрунтуванні використане широке коло наукових джерел із адміністративного, цивільного, господарського та інших галузей права. Джерельну базу можна вважати достатньо репрезентативною. Це дозволило авторці послідовно та науково обґрунтовано досягти мети дослідження та вирішити відповідні наукові задачі, які були поставлені на початку дослідження. Ведення наукової дискусії відзначається належною поміркованою коректністю та аргументованістю.

Методологічну основу дослідження становлять філософські, загальнонаукові та спеціально-наукові методи пізнання: діалектичний, аналізу та синтезу, історико-правовий, формально-логічний, порівняльно-правовий, структурно-функціональний, статистичний, метод моделювання. Необхідне методологічне підґрунтя, комплексне опрацювання та системний аналіз наукових джерел та нормативно-правових актів в рецензованій роботі надало можливість дисертантці сформулювати власні наукові положення, висновки та рекомендації. Все це забезпечило належний ступінь обґрунтованості та достовірності отриманих результатів.

Зміст дисертаційної роботи Гарбуз Т.О. відповідає встановленим вимогам. Дисертація є логічно завершеним дослідженням. Структурно вона складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, мета та задачі дослідження, його методи, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано основні результати дисертаційного дослідження, які характеризуються науковою новизною і виносяться на захист, визначено практичне значення, наведено відомості щодо апробації отриманих результатів та кількості публікацій за темою дослідження.

Перший розділ дисертації, який містить три підрозділи, присвячений теоретико-правовим засадам охорони прав на об'єкти промислової власності в Україні. Другий розділ дослідження, який також складається з трьох підрозділів, вміщує аналіз елементів організаційно-правового механізму управління промисловою власністю. У третьому розділі роботи, який охоплює два підрозділи, авторкою визначено напрями удосконалення організаційно-правових засад охорони прав на об'єкти промислової власності.

У висновках дисертації, що мають як практичне, так і теоретичне значення, згруповані наукові положення та пропозиції щодо подальшого розвитку теорії адміністративного права та удосконалення чинного адміністративного законодавства України у сфері охорони прав на об'єкти промислової власності.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у тому, що робота дійсно є самостійною монографічною науковою працею, в якій здійснено дослідження організаційно-правових засад охорони прав на об'єкти промислової власності, зроблено важливі для теорії і практики науково-теоретичні висновки та сформульовано практичні пропозиції, які виносяться на захист.

Зокрема, становить науковий інтерес запропонована авторська періодизація розвитку державної системи охорони прав на об'єкти промислової власності шляхом виокремлення трьох основних періодів цього процесу та етапів розвитку зазначеної системи за часів незалежності України (с. 8–9, 66–67 дисертації).

Заслуговують на увагу сформульовані дисертанткою напрями вдосконалення організаційних засад діяльності Апеляційної палати Державної служби інтелектуальної власності, а саме: забезпечення однакових підходів під час розгляду однакових за своєю суттю заперечень; дотримання строків розгляду заперечень та заяв про визнання знаків добре відомими в Україні; доцільність внесення змін до норм спеціального законодавства (с. 9 дисертації).

Здобувачка слушно обстоює висновок про необхідність адміністративно-правової охорони прав на географічне зазначення шляхом включення цього об'єкта до ст. 51–2 КУпАП (с. 69 дисертації).

Вбачається загалом можливим погодитись із пропозицією щодо прийняття спеціального нормативного акта, який врегулював би відносини, що виникають із приводу неправомірного використання «ноу-хау» (с. 10, 152

дисертації).

Авторкою здійснено аналіз різних наукових поглядів на поняття та елементи організаційно-правового механізму державного управління у сфері промислової власності, що дозволяє їй визначити сукупність низки елементів, серед яких вона виділяє об'єкт, суб'єкт, принципи, мету, завдання, функції, форми і методи управління. В контексті дослідження розглянуто окремі елементи управлінського процесу, пов'язані із сферою промислової власності (підрозділ 2.1).

Становлять певний інтерес висновки щодо сутності та побудови системи органів державного управління у сфері промислової власності (с. 132–133 дисертації).

Заслуговують на підтримку пропозиції щодо удосконалення нормативного забезпечення суспільних відносин у сфері охорони прав на винаходи і корисні моделі, топографії інтегральних мікросхем та промислові зразки шляхом внесення змін до відповідних спеціальних законів (с. 168–169, 177–178 дисертації).

Варто погодитись із дисертанткою, що створений в Україні Вищий суд з питань інтелектуальної власності одночасно не вирішить проблемні питання у цій сфері, так само як і з тим, що тільки практична діяльність цього суду надасть нам відповідь, чи спроможний новостворений суд забезпечити ефективний захист прав інтелектуальної власності (с. 167 дисертації).

Загалом результати проведеного дослідження доводять, що дисертантка володіє навичками самостійних наукових пошуків, вмінням раціонально відбирати, узагальнювати та аналізувати різноманітні джерела, формулюючи на їх основі власні висновки та пропозиції.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані в роботі висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані:

– у науково-дослідній роботі – як основа для подальших теоретичних розробок питань охорони прав на об'єкти промислової власності (що

підтверджується актом впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– у правотворчій сфері – при розробленні нових і вдосконаленні існуючих нормативно-правових актів, що регулюють питання охорони прав на об'єкти промислової власності;

– у правозастосовній діяльності – в практичній діяльності державних органів;

– у навчальному процесі – при підготовці підручників і навчальних посібників з навчальної дисципліни «Адміністративне право», «Право інтелектуальної власності» (що засвідчує акт впровадження Національного університету біоресурсів і природокористування України).

Повнота викладення наукових положень в опублікованих працях.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено в 11 наукових працях, п'ять з яких опубліковано у фахових виданнях, затверджених МОН України, одна – в науковому виданні України, що включено до міжнародних наукометричних баз, три – тези доповідей на науково-практичних конференціях та дві статті, що додатково відображають здобутки авторки.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та достатньою мірою відображає основні положення та результати дослідження. Автореферат та дисертацію оформлено відповідно до встановлених вимог.

Зауваження і дискусійні положення. Разом з тим, дисертація Гарбуз Т. О. не позбавлена певних недоліків. Деякі з висловлених у ній наукових положень, висновків та пропозицій є дискусійними або такими, що потребують додаткового обґрунтування та висвітлення.

По-перше, викладення матеріалу в окремих структурних підрозділах роботи виглядає дещо суперечливим та логічно непослідовним. Зокрема, у першому розділі, який має назву «Теоретико-правові засади охорони прав на об'єкти промислової власності в Україні», дисертантці варто було б, виходячи

саме з такого формулювання назви, сконцентруватись на аналізі якраз тих складових (компонентів) правової теорії, які мають вихідне (методологічне) значення, з одного боку, для подальшого дослідження, з іншого ж, для розбудови та функціонування цілісної та ефективної системи охорони прав на об'єкти промислової власності у державі.

По-друге, авторка на с. 9 дисертації зазначає, що нею «...удосконалено сучасне розуміння механізму правового регулювання через деталізацію принципів управління промисловою власністю...». Вбачається, однак, що таке твердження є досить суперечливим і дискусійним, оскільки розуміння категорії «механізм правового регулювання» (як у загальній теорії права, так і у галузевих юридичних науках) і його «удосконалення» жодним чином не співвідноситься із окресленими дисертанткою «принципами управління власністю». Крім того, не зовсім зрозуміло, про які все ж таки принципи йде мова, бо на с. 77 дисертації здобувачка пише про «основні принципи регулювання взаємовідносин у сфері промислової власності». Очевидно, вказаний висновок здобувачки потребує уточнення під час публічного захисту.

По-третє, авторка, називаючи розділ другий роботи (с. 70 дисертації) «Елементи організаційно-правового механізму управління промисловою власністю», досліджує, разом з тим, відповідні аспекти лише державного управління – принципи, мету, завдання, функції, форми і методи державного управління промисловою власністю, залишаючи поза увагою інші різновиди управління. Вбачається, що дисертантка, формулюючи саме таким чином назву розділу, мала на увазі публічне адміністрування або державне управління, проте у такому разі їй знову ж таки бажано уточнити власну позицію під час публічного захисту. Крім того, вбачається більш коректним вести мову не про «державне управління промисловою власністю», а «державне управління у сфері промислової власності».

Із третім зауваженням пов'язане й наступне, четверте, зауваження, яке

стосується використання понятійно-термінологічного апарату у дисертації. Зокрема, на сторінках роботи (с. 2, 70, 77, 78, 90, 108, 176 та багатьох інших) авторка використовує таку категорію, як «державне управління», при цьому подекуди (наприклад, с. 108 дисертації) отожднює її з публічним адмініструванням. Слід підкреслити раціональність тез багатьох авторів (наприклад, В. М. Безенка, Т. О. Колomoць, П. С. Любікова Р. С. Мельникова та ін.) про нецільовість використання саме терміну «публічне адміністрування», який варто запровадити на заміну категорії «державне управління» у чинне вітчизняне законодавство. На нашу думку, робота втратила б при повній уніфікації цієї термінології у тексті дисертації, значає, та винятком цитувань норм правових актів та інших авторів. З іншого боку, кожен з різних термінів для позначення одних і тих же правових явищ відображає сучасний стан науки адміністративного права і теорії публічного адміністрування в Україні, що є предметом окремого дослідження.

По-п'яте, досліджуючи систему органів державного управління промисловою власністю (підрозділ 2.2), дисертантка залишає поза увагою положення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 червня 2016 р. № 402-р, та Плану заходів з реалізації цієї Концепції, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 632-р, які вкрай бажано було б проаналізувати на предмет співвідношення закладених у цих документах підходів щодо інституційних змін у цій системі із висновками та пропозиціями авторки. Те ж саме стосується й Постанови Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 585 «Деякі питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади державної системи правової охорони інтелектуальної власності», якою розпочато процедуру ліквідації Державної служби інтелектуальної власності з наступним покладанням її функцій на

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Крім того, варто зауважити здобувачці, що з квітня 2015 р. Державне підприємство «Український інститут промислової власності» перейменоване у ДП «Український інститут інтелектуальної власності».

По-шосте, авторка у дисертації (с.с. 9–10, 168–169, 172, 177–178) обстоює низку пропозицій щодо вдосконалення нормативного забезпечення охорони прав на об'єкти промислової власності. Однак вбачається, що робота суттєво б виграла, якби здобувачка запропонувала своє бачення ефективних адміністративно-правових засобів боротьби з таким негативним явищем, як так званий «патентний тролінг», котре в наших українських реаліях полягає насамперед у зловживанні існуючою системою реєстрації промислових зразків, що суттєво дошкуляє як суб'єктам прав на відповідні об'єкти промислової власності зокрема, так і вітчизняній економіці загалом.

Разом з тим зазначимо, що наведені зауваження суттєво не впливають на загальний позитивний висновок щодо якості проведеного дослідження і можуть слугувати чинниками дискусії під час захисту дисертації.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Висловлені зауваження не перешкоджають позитивному ставленню до виконаного Гарбуз Т. О. дослідження, а здійснений дисертанткою науковий пошук заслуговує на повагу і підтримку.

Загалом дисертація є завершеною науковою працею. Актуальність теми, аргументованість висновків та пропозицій свідчить про досить високий науковий рівень проведеного дослідження. Дисертація містить раніше не захищені положення, які є особистими здобутками авторки, мають практичну цінність і позитивне значення для подальшого розвитку науки адміністративного права. Результати дослідження є перспективними щодо використання у нормотворчій роботі, науково-дослідній діяльності та навчальному процесі.

Дисертаційні матеріали належним чином оприлюднені шляхом

публікацій у фахових та інших наукових виданнях, виступах на конференціях. Зміст дисертації достатнім чином та з дотриманням встановлених вимог відображений в авторефераті.

Отже, вищевикладене дозволяє зробити загальний висновок, що дисертація **Гарбуз Тетяни Олександрівни** на тему «**Організаційно-правові засади охорони прав на об'єкти промислової власності**» відповідає вимогам п. 9, 11, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент,

**доктор юридичних наук, доцент,
перший проректор Запорізького
національного університету**

О. Г. Бондар

Підпис засвідчую:

**вчений секретар Запорізького
національного університету
кандидат філософських наук, доцент**

В. П. Сніжко